

Tuberkuloosivaktsiin ehk BCG-vaktsiin

Käesolev materjal tutvustab BCG-vaktsiini. Pakume Teie lapsele BCG-vaktsineerimist, et kaitsta teda tuberkuloosi eest.

Mis on BCG-vaktsiin?

BCG-vaktsiin sisaldab elavaid, nõrgestatud tuberkuloosibaktereid. Vaktsiinis olevad bakterid aitavad lapse organismil välja töötada kaitse (immuunsuse) tuberkuloosi vastu. BCG-vaktsiin kaitseb väikelapsi tuberkuloosi raskemate vormide ja tüsistuste eest. Nendeks on ajukelmepõletik ja miliaartuberkuloos, mille puhul tuberkuloos levib väikeste kolletena kõikjal organismis.

Mis on tuberkuloos?

Tuberkuloos on tõsine nakkushaigus. Selle põhjustajaks on tuberkuloosibakter. Tuberkuloos tekib kõige sagedamini kopsudes, kuid seda võib esineda ka teistes organites nagu luudes, lümfisõlmedes, ajus ja neerudes. Tuberkuloosi on üldiselt võimalik ravida, kuid paranemine kestab kaua.

Kuidas tuberkuloosi nakatutakse?

Tuberkuloos levib tuberkuloosi põdeva inimese sülje kaudu. Kui tuberkuloosihaige köhib või aevastab, levitab ta õhu kaudu enda ümber tuberkuloosibaktereid. Kui neid hingab sisse terve inimene, võib ta saada nakkuse. Tema kopsus moodustub põletikukolle, kust bakterid võivad levida ka mujale organismi. Üldjuhul nakkab tuberkuloos siiski juhul, kui haigestunud inimesega viibitakse pikka aega samas ruumis. Väikelastel on oht nakkust saada suurem kui täiskasvanutel. Üks kümnest nakkuse saanud inimesest haigestub.

Miks soovitatakse lastele BCG-vaktsiini?

Soomes soovitatakse BCG-kaitseüsti kõigile vastsündinutele, kellel on suurem oht saada tuberkuloosinakkust. Lapse risk haigestuda tuberkuloosi on suurenenud, kui:

- tema emal-isal, õdedel-vendadel vm isikutel, kellega koos ta elab, on kunagi diagnoositud tuberkuloosi;
- tema ise, tema pereliikmed või isik, kellega koos ta elab, on sündinud riigis, kus tuberkuloosi esineb palju;
- ta viibib esimese eluaasta jooksul üle kuu aja riigis, kus tuberkuloosi esineb palju.

Tuberkuloosi esineb palju näiteks kõikjal Aafrikas ja Aasias, suures osas Lõuna-Ameerikast, samuti Venemaal ja Balti riikides.

Kuhu kaitsesüst tehakse?

Alates 2006. aasta septembri algusest tehakse BCG-kaitsesüst vasakusse õlavarde. Õlavars on kujunenud vaktsiinide süstimiskohaks kõikjal maailmas, kuigi varem tehti Soomes kaitsesüste vasakusse reide.

Kas vaktsiinil on kahjulikke kõrvalmõjusid?

BCG-kaitsesüsti tagajärjel tekib süstimiskohta vistrikutaoline moodustis ja sageli suurenevad pisut süstimiskoha lähedal olevad lümfisõlmed. Vistrik avaneb ja eritab mõne nädala jooksul vedelikku. Süstimiskohale jääb väike arm. Tegemist on normaalse reaktsiooniga vaktsineerimisele.

Soome oli sunnitud 2002. aastal loobuma pikka aega kasutusel olnud BCG-vaktsiinist, kuna vaktsiini tootja lõpetas selle tootmise. On täheldatud, et uuel vaktsiinil on pisut enam kõrvaltoimeid kui varem kasutatud preparaadil. Soomes praegu kasutusel olev vaktsiin on siiski ainus Euroopas saadaolev BCG-vaktsiin.

BCG-vaktsiin on Soomes põhjustanud kubemepiirkonna lümfisõlmede paistetust 1-2 lapsel 1 000 vaktsineeritu kohta. Lümfisõlme paistetus tekib reeglina 3-7 kuud peale vaktsineerimist. See ei nõua spetsiaalset ravi ega suurenda tõsisemate tüsistuste ohtu. Kui kaitsesüst tehakse õlavarde, tekib selline harvaesinev lümfisõlmede paistetus kaenla alla või rangluulohku.

BCG-vaktsiini tõsisemad kõrvalmõjud on süstimiskohast kaugemal ilmnevad infektsioonid. Nendeks on luupõletik, liigesepõletik, nahainfektsioon ja üldine BCG-infektsioon. Selliseid tõsisemaid kõrvalmõjusid on täheldatud 14 lapsel 100 000 vaktsineeritust.

Nimetatud infektsioone ravitakse reeglina tuberkuloosiravimitega. Väike osa BCG-vaktsiinist põhjustatud liigese- ja luupõletikest võib tekitada püsivaid funktsionaalseid häireid. Üldine infektsioon tekib keskmiselt 14 kuud peale vaktsineerimist.

Kuidas hinnata BCG-vaktsiini häid ja halbu mõjusid oma lapsele?

Riskirühma kuuluvatel lastel on võrreldes teiste lastega 10-15 korda suurem risk haigestuda tuberkuloosi. Sellistele lastele on kaitsesüstimisest selgelt rohkem kasu kui kahju. Spetsialistid soovivadki seetõttu teha riskirühma kuuluvatele lastele BCG-kaitsesüst. Vaktsineerimine on siiski vabatahtlik.